

BÖLÜM 15

GROUNDİED TEORİNİN (GÖMÜLÜ KURAM) HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA KULLANIMI

Ayşe Burcu BAŞÇI¹

GİRİŞ

Son yıllarda, özellikle sağlık ve sosyal bakım alanındaki araştırmalarda nitel araştırma desenlerinin kullanımı artan bir ivme kazanmıştır (Özsoy ve Çetinkaya 2014). Hemşirelik, insan doğası, davranışı ve deneyimlerine odaklanan bir disiplin olduğu için, davranışları, deneyimleri çözümlemek amacıyla nitel araştırmalardan sıklıkla yardım almaktadır (Brookes, 2007). Gömülü Kuram (GK) – ya da diğer adıyla Temellendirilmiş Kuram nitel araştırmalar arasında öne çıkan, verilerden doğrudan teori üretmeyi amaçlayan güçlü bir metodolojidir (Turner ve Astin, 2021).

Grounded Teori, olaylardan hareketle kuram geliştirmeyi amaçlayan, sistematik bir sürece sahip nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Temellendirilmiş kuram, bireyin içinde bulunduğu sosyal çevreyle kurduğu etkileşimi inceleyerek toplumsal yapı ve süreçleri anlamaya odaklanır. Bu yöntemde; problem, doğrudan verilerden ortaya çıkar. Araştırmacı, süreç boyunca sürekli olarak veriye geri dönerek araştırma sorularını yeniden gözden geçirir; eksik ya da atlanmış bir unsur varsa bunları belirlemeye çalışır. Karşılaştırmalı analiz yaklaşımı ise veri toplama sürecinin tamamında devam eder (Erdoğan ve diğerleri, 2014; Merriam, 2013).

İnsana odaklanan hemşirelik yaklaşımında, davranışların ve deneyimlerin analiz edilmesi büyük önem taşıdığından bu tür araştırmalara duyulan ihtiyaç artmaktadır. Gömülü kuram deseni “ne” sorusundan çok, “nasıl” ve “niçin” sorularına yönelir. Bir grubun davranış örüntülerine ilişkin bilgi edinmede oldukça işlevseldir (İlgar ve İlgar, 2013).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, aburcu.akbulut@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-8016-8636

hibi olunan alanlarda doğrudan verilerden teori üreterek aydınlatıcı bilgiler sağlar (Turner ve Astin, 2021).

Hemşirelik alanında gömülü kuramın kullanıldığı uluslararası birçok makale bulunmaktadır. Bu makalelerin ortak yanı hemşirelik araştırmalarında daha fazla nitel araştırmalara yer verilmesi gerektiği ve grounded teorisinin tam da bu yönde kullanılabilir oluşudur (Bahari, Talosig ve Pizarro, 2021; Berthelsen ve diğerleri, 2014; Bahari, Talosig ve Pizarro, 2021; Hale ve Phillips, 2019). Ulusal çalışmalarda ise hemşirelik uygulamalarına dönük çalışmaların artmasına ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, Gömülü Kuram, hemşirelikte teorik bilgi birikimini artırma, uygulamaya yönelik kanıta dayalı rehberlik sağlama ve mesleki gelişimi destekleme potansiyeline sahip değerli bir araştırma aracıdır. Bu metodolojinin güçlü yönlerinin tam olarak anlaşılması ve uygulanması, hemşirelik mesleğinin ilerlemesi ve hasta bakımı kalitesinin artırılması için hayati öneme sahiptir (Günbayı ve Aşkun, 2023; Özsoy ve Çetinkaya, 2014). Ulusal çalışmalarda ise hemşirelik uygulamalarına dönük çalışmaların artmasına ihtiyaç vardır (Özsoy ve Çetinkaya, 2014).

KAYNAKLAR

- Bahari K, Talosig AT, Pizarro JB. Nursing technologies creativity as an expression of caring: A grounded theory study. *Glob Qual Nurs Res*. 2021;8:2333393621997397. doi:10.1177/2333393621997397.
- Berthelsen CB, et al. Maintaining unity: Relatives in older patients' fast-track treatment programmes. A grounded theory study. *J Adv Nurs*. 2014;70(12):2746-56. doi:10.1111/jan.12429.
- Birks M, Hoare K, Mills J. Grounded theory: The FAQs. *Int J Qual Methods*. 2019;18:1-7. doi:10.1177/1609406919882535.
- Brookes D. Understanding the value of qualitative research in nursing. *Nurs Times*. 2007;103(08):32.
- Erdoğan S. Nitel araştırmalar. In: Erdoğan S, Nahçıvan N, Esin N, editors. *Hemşirelikte araştırma: Süreç uygulama kritik*. 1. baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2014. p.133-64.
- Günbayı İ, Aşkun V. Grounded Teori ya da Temellendirilmiş Kuram, Gömülü Teori, Kuram Oluşturma vs. Kullanımı Adına Yol Haritası. *INUEFD*. 2023;24(3):1671-97.
- Hale RL, Phillips CA. Mentoring up: A grounded theory of nurse-to-nurse mentoring. *J Clin Nurs*. 2019;28(1-2):159-72. doi:10.1111/jocn.14636.
- Heath H, Cowley S. Developing a grounded theory approach: a comparison of Glaser and Strauss. *Int J Nurs Stud*. 2004;41(2):141-50.
- İlgar MZ, İlgar SC. Nitel bir araştırma deseni olarak gömülü teori (temellendirilmiş kuram). *İZÜ Sosyal Bilimler Derg*. 2013;2(3):197-247.
- Merriam S. *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. 3. baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık; 2013.
- Özsoy S, Çetinkaya A. Nitel araştırma desenlerinden gömülü kuram (Grounded Theory). *Ege Univ Hemşirelik Fak Derg*. 2014;30(1):153-64.
- Turner C, Astin F. Grounded theory: what makes a grounded theory study? *Eur J Cardiovasc Nurs*. 2021;20(3):285-9. doi:10.1093/eurjcn/zvaa034.